

## DZIECI W ŻYCIU MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO

Opracował Włodek Gibas

Życia rodzinnego Józefa Piłsudskiego nie można traktować jako wzorzec moralności i cnót wszelakich, było burzliwe i często wręcz skandaliczne.

Marszałek jako mąż został oceniony fatalnie. Był dwukrotnie żonaty i obie żony porzucił dla kochanek. Kilkanaście lat żył z kochanką, miał nawet z nią dwoje dzieci. Nie zjawił się nawet na pogrzebie pierwszej żony Marii, zastępował go brat Jan. Jego dwie kochanki popełniły samobójstwo. Niejasne są też okoliczności jego powrotu na łono kościoła katolickiego po zmianie wyznania.

Jednak jako ojciec i ojczym mógł być wzorem dla wszystkich mężczyzn. Kochał te dziewczęta miłością prawdziwą i bezgraniczną, mimo nawału zajęć zawsze znajdował dla nich czas. Potwierdzają to we wspomnieniach obie żony, obaj jego adiutanci ( por. Michał Galiński i kpt. Mieczysław Lepecki ) oraz pasierbica i obie córki. Kim dla Marszałka były wszystkie trzy dziewczynki to najkrócej oceniła młodsza córka Jadwiga w swoich wspomnieniach. Napisała; „Dla innych mógł być wielkim Marszałkiem, a dla nas był kochanym tatuśkiem”.

Dla wszystkich trzech dziewcząt los nie był łaskawy. Pasierbica zmarła będąc u progu dorosłości. Życie córek też nie było różami usłane. Jednak zawsze opisują okres dzieciństwa jako bardzo szczęśliwy dzięki ojcu.

Warto przypomnieć ich losy.

### Wanda Juszkiewiczówna



Rodzina Piłsudskich



Pasierbica Wanda

Wanda urodziła się w 1889 roku jako córka Marii i Klemensa Juszkiewiczów. Po rozwodzie rodziców wraz z matką przenosi się do Wilna. Matka należała do wileńskiej grupy PPS, tam też poznała Marszałka. Oboje byli czołowymi działaczami PPS.

Od poznania Marii i jej córki, Marszałek pokochał obie. Wanda była zawsze traktowana jako jego dziecko, zawsze mówił o niej ; „moja curuś” albo „Wandula. Wanda też uważała Marszałka za ojca. Był dla niej Tatulkim.

Wanda nie miała spokojnego i beztrudnego życia. Jak wszystkie dzieci rodziców działających w konspiracji wyrastała w ciągłej obawie o rodziców. W każdej chwili mogła ich utracić. Jako 12 latka, po aresztowaniu matki i ojczyma, przez rok była pod opieką rodziny. Po uwolnieniu matki przenoszą się do Krakowa. W Krakowie poznała towarzyszy rodziców z PPS. Właśnie wśród nich znalazła swoją miłość życia, Walerego Sławka. Jako 17 latka przyjęła jego oświadczenia.

W 1908 roku zdała maturę i zamierzała podjąć studia na jakimś kierunku artystycznym, była utalentowaną pianistką, Miała też talent plastyczny.

Wanda  
licealistka.



Juszkiewiczówna jako

W lipcu 1908 roku umiera w wyniku komplikacji po operacji usunięcia wyrostka robaczkowego. Matka i ojczym bardzo mocno przeżyli śmierć Wandy. Śmierć ta była powodem całkowitego rozpadu ich małżeństwa. Choć Marszałek już ponad rok dzielił swoje życie pomiędzy żoną, matką Wandy, mieszkającą w Krakowie a kochanką Aleksandrą mieszkającą w Warszawie. Po śmierci Wandy żyli w całkowitej separacji aż do śmierci żony.

## Wanda Piłsudska



Wanda z ojcem



Immatrykulacja Wandy w SGWW

Urodziła się 7 lutego 1918 roku w Warszawie, podczas internowania Marszałka w Magdeburgu. Władze pruskie nie pozwoliły mu odwiedzić córki, tłumacząc że nie przystoi wizytować nieślubnych dzieci. O nadaniu imienia Wanda zdecydował Piłsudski mimo sprzeciwu Aleksandry. Chciał uczcić pamięć pasierbicy, zmarłej w 1908 roku. Pierwsze miesiące życia Wanda spędziła w bardzo ciężkich warunkach. Matka pracowała w hurtowni warzyw, mieszkali w małym nieogrzewanym pokoiku. Odmiana losu nastąpiła po 11 listopada 1918 po powrocie Marszałka z internowania. Wraz z matką zamieszkały blisko Belwederu, nareszcie w dobrych warunkach bytowych. Po ślubie rodziców rodzina Piłsudskich zamieszkała razem w Belwederze.

Wanda była łagodnym dzieckiem, uczyła się bardzo dobrze. Maturę zdała w 1937 roku i rozpoczęła studia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Po wybuchu II wojny światowej wraz z matką i siostrą została ewakuowana do Londynu. przez Litwę i Szwecję

W 1942 roku rozpoczęła studia medyczne w Edynburgu, kończy je w 1946 roku, uzyskując tytuł lekarza-psychiatry Bezpośrednio po studiach podjęła pracę w polskim szpitalu psychiatrycznym. W okresie powojennym była współtwórcą Instytutu Józefa Piłsudskiego. Za jej staraniem, po odzyskaniu willi „Milusin” w Sulejówku, stworzono tam muzeum Józefa Piłsudskiego. Sprowadziła do tego muzeum ok. 1500 eksponatów.

W 1990 roku wraca na stałe do kraju. W Warszawie obie siostry zamieszkały w tym samym domu.

Nie była zamężna.

Cały swój majątek zapisała założonej przez siebie fundacji utrzymującej Instytut im Józefa Piłsudskiego w Londynie.

W 1991 roku została odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Zmarła 16 stycznia 2001 roku. Pochowana na Powązkach.



Wanda Piłsudska 1998 rok.

### Jadwiga Piłsudska-Jaraczewska



Jadwiga i rodzice.

Jadwiga  
jako nastolatka.

Jadwiga urodziła się 20 lutego 1920 roku jako druga córka Marszałka i Aleksandry Szczerbińskiej. Od urodzenia wychowywała się w znacznie lepszych warunkach bytowych niż starsza siostra Wanda. Siostry bardzo różniły charakterami. Jadwiga, w przeciwieństwie do łagodnej i spokojnej starszej Wandy, była żywym i ciekawskim dzieckiem, była też ulubienicą wszystkich mieszkańców i gości Belwederu. Szczególną miłością darzyli ją towarzysze broni Marszałka z okresu Legionów. Jej ojcem chrzestnym był Walery Sławek. Była wychowanką przedszkola zorganizowanego i prowadzonego przez matkę, a przeznaczonego dla dzieci żołnierzy. Uczyła się w tych samych elitarnych szkołach co jej starsza siostra. W czerwcu 1939 roku uzyskała maturę.

Wraz z matką i starszą siostrą została ewakuowana do Londynu. W 1940 roku rozpoczyna studia w Cambridge na Wydziale Architektury. Równolegle studiowała psychologię i urbanistykę. W 1944 roku zostaje żoną kapitana marynarki wojennej Andrzeja Jaraczewskiego, architekta. Jaraczewscy mieli dwoje dzieci. Syn Krzysztof i córka Joanna są architektami.. Joanna jest żoną Janusza Onyszkiewicza. Po wojnie wraz z mężem prowadzą w Londynie firmę architektoniczną aż do 1990 roku. Po śmierci męża wraca na stałe do Polski.

Jako licealistka rozpoczyna uprawianie szybownictwa. Do kwietnia 1939 roku uzyskuje klasę mistrzowską. 28 czerwca 1939 roku ustanawia rekord świata w przelocie długodystansowym kobiet. W marcu 1939 roku kończy też kurs pilota samolotowego w Aeroklubie Warszawskim.

W 1942 roku, po prawie dwuletnim staraniu, zostaje pilotem rozprawdzającym w ATA ( Jednostka transportująca samoloty do i z napraw, oraz nowe z zakładów produkcyjnych ) W okresie służby w RAF pilotowała 21 typów samolotów, od myśliwskich Hurricane'ów po bombowce De Havillandy. Wykonała 212 lotów, uzyskała nalot 661 godzin.

Aby bliżej zapoznać się z zadaniami jakie wykonywały polskie pilotki w ATA proszę obejrzeć filmik, do znalezienia pod linkiem zamieszczonym poniżej

Polskie pilotki bojowe [Ciekawostki Historyczne #37] - YouTube

( aby obejrzeć film należy prawym przyciskiem kliknąć na link i wybrać opcję „otwórz hiperłącze” )





por. RAF  
Jadwiga  
Piłsudska



Jadwiga

Piłsudska – Jaraczewska zmarła w Warszawie w 2014 roku. Pochowana na Powązkach we wspólnym grobie z mężem i siostrą Wandą.



Jedne z ostatnich zdjęć Jadwigi Piłsudskiej – Jaraczewskiej

W przedstawionych , w mocno skróconych życiorysach obu sióstr Piłsudskich świadomie pominięto bardzo ważny szczegół, zupełnie pomijany we współczesnym przekazie historycznym.

Szczegół ten dotyczy potraktowania żony Marszałka, Aleksandry przez gen. Władysława Sikorskiego.

We wrześniu 1939 roku po ewakuacji polskich władz centralnych na terenie Francji wbrew Konstytucji Kwietniowej, ale za poparciem rządu francuskiego powstaje rząd polski na wychodźstwie z gen. Władysławem Sikorskim na czele. Podczas formowania armii polskiej nastąpił ostatni akt konfliktu pomiędzy Piłsudskim i jego zwolennikami a Sikorskim.

Konflikt ten sięga roku 1923, kiedy to gen. Sikorski ówczesny premier w powołanym rządzie odsunął Marszałka od kierowania wojskiem. Fakt ten był też powodem rezygnacji Marszałka z udziału w polityce i zamieszkanie w Sulejówku.

Na odwet Marszałek czekał do przewrotu majowego. W 1926 roku Generał poszedł w odstawkę aż do wybuchu II wojny światowej. Rządzący w tym czasie zwolennicy Naczelnika odmówili mu nawet powołania do służby.

Po klęsce wrześniowej Sikorski w sposób sprzeczny z obowiązującą konstytucją, ale za wyraźnym poparciem Francji, powołuje rząd, staje na jego czele i zaczyna tworzyć armię polską. Formowanie armii we Francji poczęto od powołania Sądu Specjalnego nad winnymi klęski kampanii wrześniowej.

Po upadku Francji i po ewakuacji wojska i rządu do Wielkiej Brytanii, natychmiast wszystkich podejrzanych ( dziwne że przeważali piłsudczycy ) znalazło się w obozie na słynnej Wyspie Węży. Oficjalnie była to stacja zborna dla oficerów podejrzanych o przestępstwa kryminalne. Obok 27 generałów i ok 1700 oficerów innych stopni znalazła się tam Aleksandra Piłsudska z oboma córkami! W maju 1941 roku informacja o internowaniu żony Marszałka dotarła do jednego z posłów do Izby Gmin. Dopiero jego interwencja u premiera Churchiilla spowodowała zwolnienie żony i córek Marszałka z obozu.

Represje rządu Sikorskiego wobec expiłsudczyków ustąpiły dopiero po tragicznej śmierci Sikorskiego.

Po uwolnieniu Agnieszka znalazła opiekę wśród życzliwych jej ludzi, a córki mogły zacząć studia.

Materiały źródłowe:

Marian Romeyko „Przed i o maju” Bellona 1989

Andrzej Garlicki „Józef Piłsudski 1867 – 1935” PWN 1990

Sławomir Koper „Życie prywatne elit II Rzeczypospolitej” Bellona 2000